

UNESCO Geoparky – Geopark Novohrad – Nógrád



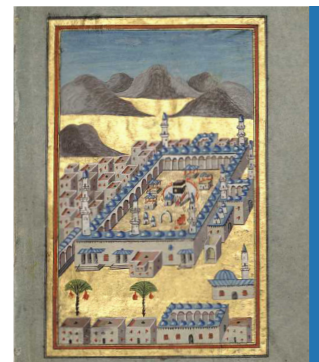
Filakovo © Geopark Novohrad.

Geoparky sú územia s jedinečnými geologickými vlastnosťami a s vysokou archeologickou a ekologickou hodnotou. Novohradský geopark, súčasť cezhraničného maďarsko-slovenského geoparku Novohrad-Nógrád, je zatiaľ naším jediným geoparkom v medzinárodnej sieti geoparkov UNESCO.

UNESCO program Pamäť sveta

Cieľom programu je nielen ochrana vzácných listín, ale aj ich digitalizácia a publikácia a tým aj lepšie využitie. Slovensko sa hrdí tromi zápismi v registri programu Pamäť sveta:

- Bašagičova zbierka islamských rukopisov
- Iluminované kódexy knižnice Bratislavskej kapituly
- Banské mapy a plány Hlavného komorskogrofskeho úradu v Banskej Štiavnici



Bašagičova zbierka islamských rukopisov © Univerzitná knižnica v Bratislave.

SLOVENSKÉ PRVKY NEHMOTNÉHO KULTÚRNEHO DEDIČSTVA ZAPÍSANÉ V REPREZENTATÍVOM ZOZNAMÉ NEHMOTNÉHO KULTÚRNEHO DEDIČSTVA ĽUDSTVA UNESCO:

- Fujara – hudobný nástroj a jeho hudba (zápis z roku 2005/2008)
- Terchovská muzika (zápis z roku 2013)
- Gajdošská kultúra (zápis z roku 2015)
- Bábkarstvo na Slovensku a v Čechách (zápis z roku 2016 spolu s Českom)
- Horehronský viachlasný spev (zápis z roku 2017)
- Modrotlač (zápis z roku 2018 spolu s Českom, Maďarskom, Rakúskom a Nemeckom)
- Drotárstvo (zápis z roku 2019)

VEDELI STE, ŽE ... ?

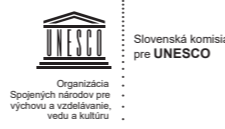
- UNESCO sa každý rok pridáva k oslavám významných výročí, ktoré si jeho členské štáty pripomínajú. Slovensko spolu s UNESCO oslávilo napríklad 100. výročie úmrtia Milana Rastislava Štefánika v roku 2019, alebo 200. výročie narodenia Ľudovíta Štúra v roku 2015.
- UNESCO pravidelne udeľuje prestížne ceny združeniam alebo jednotlivcom, ktorí sa zaslúžili o naplnenie ideálov UNESCO v niektorej z programových oblastí. Aj na Slovensku sa každoročne udeľujú Ceny L'Oréal UNESCO Pre ženy vo vede.
- Slovensko spolupracuje s UNESCO aj v rámci rozvojovej pomoci. V roku 2020 sme spustili projekt budovania vodnej bezpečnosti v Keni, v provincii Turkana.
- UNESCO je hlavným svetovým koordinátorom cieľa udržateľného rozvoja č. 4 Agendy 2030: Zabezpečiť inkluzívne, spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a podporovať celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých. Slovensko pôsobí v predsedníctve globálneho riadiaceho výboru pre vzdelávanie a monitorovanie vzdelávania vo svete.
- Slovensko sa zapája do expertných rokovaní v rámci UNESCO a podieľa sa na tvorbe svetových dohôd napr. pri uznávaní vysokoškolských diplomov, či v oblasti boja proti doping v športe alebo etike umelej inteligencie. V súčasnosti tri slovenské odborníčky pôsobia v expertných orgánoch – v oblasti ochrany biosférických rezervácií, monitorovania vzdelávania vo svete a ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva.

UNESCO sa programovo opiera o sieť národných komisií v členských krajinách, ktoré pomáhajú tvoriť a naplňovať vízie organizácie. Slovenskú komisiu pre UNESCO tvoria experti a zástupcovia príslušných ministerstiev a organizácií z vedeckého, kultúrneho či akademického prostredia. Slovenská komisia pre UNESCO je členená na 2 programové sekcie a 7 vedeckých výborov: Sekcia pre výchovu a vzdelávanie, Sekcia pre kultúru, Slovenský výbor pre program Človek a biosféra (MAB), Slovenský výbor pre program Informácie pre všetkých (IFAP), Slovenský výbor pre program Riadenie spoločenských zmien (MOST), Slovenský výbor pre Medzinárodný geovedný program (IGCP), Slovenský výbor pre Medzivládny hydrologický program (IHP), Slovenský výbor pre bioetiku (IBC) a Slovenský výbor pre program Pamäť sveta. Viac informácií o fungovaní Slovenskej komisie pre UNESCO, o jej členoch a štatúte je dostupných na stránke www.unesco.sk.

Fotografie na titulnej strane: Hore zľava: Ruská Bystrá © MDV SR; Morské oko © SK UNESCO; Spišský hrad © MZV SR. Dole zľava: Žiaci pridružených škôl UNESCO na Medzinárodnom týždni umeleckej výchovy © Univerzitná knižnica v Bratislave; Modrotlač z dielne Petra Trnku © Archív CTLK SLUK; Trio fujaristov © Archív CTLK SLUK.

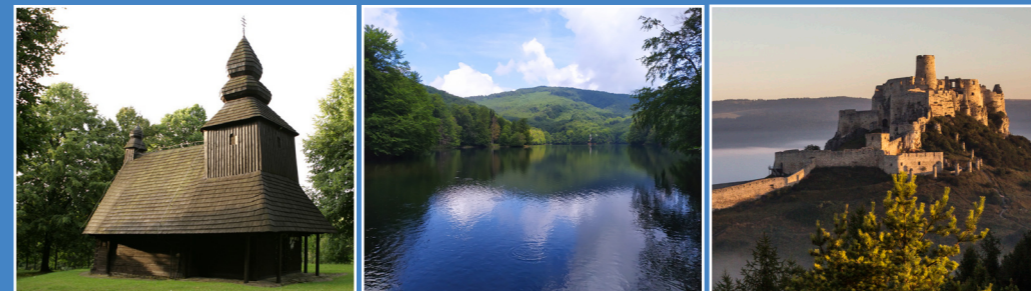
Sekretariát Slovenskej komisie pre UNESCO

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
Hlboká cesta 2
833 36 Bratislava
unesco@mzv.sk
www.unesco.sk
<https://en.unesco.org/>



Slovenská komisia pre UNESCO

Organizácia Spojených národov pre výchovu a vzdelávanie, vedu a kultúru



Značka UNESCO na Slovensku



Keď sa povie UNESCO, väčšina z nás si predstaví prestížny zoznam vzácných pamiatok po celom svete. Značka UNESCO je však omnoho obširnejšia a univerzálnejšia.

Symbolom UNESCO v niektorej jeho podobe sa môžu pýšiť školy a univerzity, vzácne prírodné oblasti, mestá, cenné listiny, geologicky významné územia, či ľudové tradície. Slovensko je bohaté na prírodné a kultúrne dedičstvo a na kvalitné vzdelávacie inštitúcie, preto značku UNESCO možno nájsť v každom kúte našej krajiny.

Kultúrne lokality Slovenska zapísané v Zozname svetového dedičstva



Banská Štiavnica, Námestie sv. Trojice s morovým stĺpom © MDV SR.

Rezervácia ľudovej architektúry Vlkolínec

Vlkolínec pri Ružomberku, zapísaný v Zozname svetového dedičstva od roku 1993, je unikátnym príkladom tradičných stredo-európskych vidieckych sídiel typických pre horské oblasti, ktoré si svoj niekdajší charakter zachovalo do dnešnej doby.



Tradičná ľudová architektúra vo Vlkolínci © MDV SR.



Pohľad na Spišský hrad a Spišskú Kapitulu © MDV SR

Levoča, Spišský hrad a pamiatky okolia

Spišský hrad, jeden z najväčších hradov v Európe, spolu so Spišským Podhradím, Spišskou Kapitulou a Žehrou boli na Zozname svetového dedičstva zapísané v roku 1993, s rozšírením o Levoču a dielo Majstra Pavla na Spiši v roku 2009.

Historické jadro mesta Bardejov

Bardejov, zapísaný v Zozname svetového dedičstva od roku 2000, verne zachováva výzor stredovekých obchodných miest strednej Európy. Súčasťou zápisu je aj židovské suburbium, ktoré sa ako samostatná štvrť od 18. storočia vyvíjalo okolo miestnej synagógy.



Radničné námestie v Bardejove s radnicou a bazilikou sv. Egídia © MDV SR.



Evangelický artikulárny chrám v Tvrdosíne
© MDV SR.

Drevené chrámy v slovenskej časti Karpatského oblúka

Z pôvodných asi tristo drevených chrámov sa na Slovensku zachovalo okolo päťdesiat, pričom najzaujímavejších osem bolo zapísaných na Zoznam svetového dedičstva v roku 2008. Ide o tri evanjelické artikulárne chrámy (Kežmarok, Leštiny, Hronsek), dva rímskokatolícke kostoly (Tvrdosín, Hervartov) a tri gréckokatolícke chrámy (Bodružal, Ladomirová, Ruská Bystrá).

Prírodné lokality Slovenska zapísané v Zozname svetového dedičstva



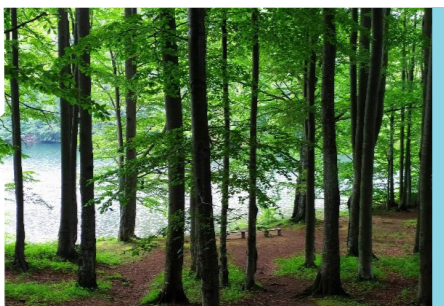
Dobšinská ľadová jaskyňa
© MDV SR.

Jaskyne Aggteleckého krasu a Slovenského krasu

Zapísané na Zoznam svetového dedičstva ako spoločná lokalita s Maďarskom v roku 1995, s rozšírením v roku 2000. K lokalite patrí spolu až 712 jaskýň, na slovenskej strane sú jej súčasťou viaceré dobre známe jaskyne: Gombasecká jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa, Dobšinská ľadová jaskyňa, Krasnohorská jaskyňa a Domica.

Staré bukové lesy a pralesy Karpát a iných regiónov Európy

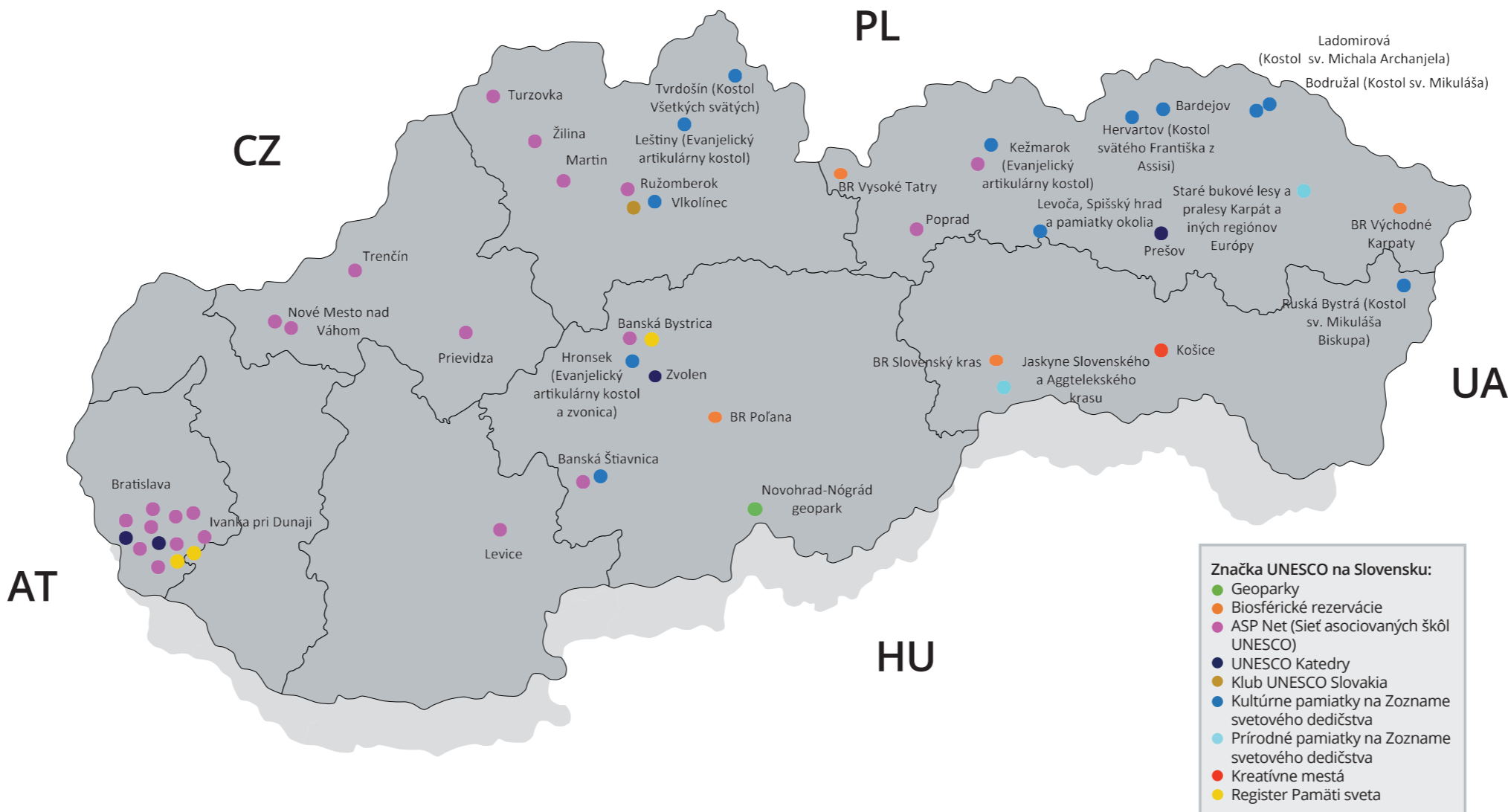
Na území Národného parku Poloniny a Vihorlatských vrchov sa nachádzajú vzácne bukové pralesy, ktoré boli na Zoznam svetového dedičstva zapísané v roku 2007 ako spoločná lokalita Slovenska a Ukrajiny. Neskôr bol zápis rozšírený a v súčasnosti sú ako svetové dedičstvo chránené bukové pralesy v 12 európskych krajinách.



Vihorlatské vrchy a Morské oko
© SK UNESCO.

LOKALITY SVETOVÉHO DEDIČSTVA UNESCO

Slovensko je zmluvnou stranou Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva z roku 1972, ktorý nás zaväzuje k ochrane vzácných lokalít s výnimočnou hodnotou pre celé ľudstvo. Súčasťou Dohovoru je aj tvorba Zoznamu svetového dedičstva, na ktorom je v súčasnosti zapísaných viac ako tisíc sto pamiatok na všetkých kontinentoch. Slovensko si zatiaľ na Zoznam svetového dedičstva UNESCO pripísalo sedem pamiatok: dve prírodné a päť kultúrnych.



PRVKY ZAPÍSANÉ V REPREZENTATÍVOM ZOZNAM NEHMOTNÉHO KULTÚRNEHO DEDIČSTVA ĽUDSTVA

Dohovor o ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva z roku 2003 a s ním súvisiaci Reprezentatívny zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva je vynikajúcim nástrojom na ochranu a popularizáciu tradičných kultúrnych praktík a ich uchovávanie pre budúce generácie. Slovensko má doposiaľ na zozname zapísaných sedem prvkov nehmotného dedičstva a v súčasnosti pripravuje zápisy ďalších tradičných prvkov: Sokolarstvo a Chov koní plemena lipican.

KATEDRY UNESCO NA SLOVENSKU

UNESCO je svetovým lídrom v oblasti vzdelávania a vedy. Pri implementácii svojich programov sa opiera aj o sieť excelentných univerzít po celom svete, v rámci programu Katedier UNESCO. Na Slovensku v súčasnosti pôsobia štyri UNESCO katedry, ktoré sa aktívne zapájajú do medzinárodných projektov a poskytujú svoju expertízu v oblastiach svojej pôsobnosti.

- UNESCO Katedra plurilingválnej a multikultúrnej komunikácie, Univerzita Komenského v Bratislave
- UNESCO Katedra výchovy k ľudským právam, Univerzita Komenského v Bratislave
- UNESCO Katedra bioetiky, Prešovská univerzita v Prešove
- UNESCO Katedra pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj, Technická univerzita Zvolen

Sieť pridružených škôl UNESCO



Pridružené školy UNESCO sú základné a stredné školy, ktoré sa rozhodli viesť vyučovanie v zmysle princípov globálneho občianstva, udržateľného rozvoja, tolerance, inklúzie a ochrany ľudských práv, a to bez ohľadu na akademické hodnotenie škôl. Do programu pridružených škôl sa zapojilo viac ako jedenásťtisíc škôl po celom svete, na Slovensku ich máme zatiaľ dvadsaťdva.

Biosférické rezervácie UNESCO

Biosférické rezervácie sú oblasti bohaté na biodiverzitu, v ktorých človek naživa v harmónii s okolitou prírodou. Slúžia tak ako laboratória udržateľného rozvoja a ako centrá vzdelávania a výskumu o udržateľnom spoluzití človeka s prírodou. Na Slovensku sa pýšime 4 biosférickými rezerváciami:

- Biosférická rezervácia Poľana (zároveň chránená krajinná oblasť)
- Biosférická rezervácia Slovenský kras (zároveň národný park)
- Biosférická rezervácia Východné Karpaty (prvá trilaterálna biosférická rezervácia na svete, ktorej slovenská časť je zároveň národným parkom)
- Biosférická rezervácia Tatry (bilaterálna biosférická rezervácia a zároveň národný park)



Riaditeľka CHKO Poľana Vladimíra Fabriciusová si preberá Cenu Michela Batissa za najlepšie spravovanú biosférickú rezerváciu na svete © Stála delegácia SR pri UNESCO.

Kreatívne mesto mediálneho umenia UNESCO Košice - UNESCO Creative City of Media Arts



Košice sa v roku 2017 stali Kreatívnym mestom UNESCO zameraným na mediálne umenie. Mesto podporuje prepojenie medzi digitálnymi technológiami a umením a úspešne zviditeľňuje Slovensko vo svete. Sieť kreatívnych miest UNESCO je globálne združenie miest, ktoré podporujú kreatívny priemysel a využívajú ho pre svoj udržateľný rozvoj a ekonomický rast. Mestá sa zameriavajú na konkrétne odvetvia: hudba, literatúra, gastronómia, film, design, tradičné ľudové umenie, alebo mediálne umenie. Aktivity súvisiace s členstvom Košíc v Sieti kreatívnych miest UNESCO koordinuje a zastrešuje nezisková organizácia Creative Industry Košice.